VOERENS BLAEDSJE

België - Belgique
PB 3790
12/3795

nr. 58 — april, mei, juni 2018

Heem en Natuur Voeren

Polkadot

De meeste kevers gaan ons niet echt ter harte. Sommige hebben onappetijtelijke bezigheden zoals de mestkever, andere spreken tot de verbeelding met hun vervaarlijk gewei, denk aan het vliegend hert. Maar één soort wordt door zowat iedereen in de categorie van 'schattig' geplaatst.

Hun uiterlijk bepaalt alles. Klein, rond en rood. Bovendien voorzien van leuke stippen. Weggelopen uit het sprookjesbos waar ook die populairste paddenstoel te vinden is. En ze hebben ook hun naam mee. Onuitspreekbaar en toch innemend.

Elk voorjaar kijken we er naar uit. Lieveheersbeestjes houden in ons huis namelijk hun winterslaap, meer bepaald in een zuidgerichte kamer. Waar ze precies naar binnen kruipen weten we niet, maar ze houden zich in trosjes schuil boven het planken plafond. De eerste lentezon en een inwendig kompas vertelt hen wanneer de tijd is aangebroken. Dan komen ze met tientallen tevoorschijn. Het is een hele klus om ze snel buiten te werken. Zenuwachtig kruipen ze dan rond op de muren, vliegen wanhopig tegen het zon beschenen venster. Zonder hulp — ik schep ze op een papiertje — duurt het uren voor ze door het open raam de weg naar buiten vinden... voor een leventje dat, mits wat geluk, één jaar duurt.

Ook al geprobeerd het aantal stippen te tellen? Gevangen in een insectenpotje met vergrootglas lukt dat goed. Je ziet dan duidelijk variaties, niet alleen in stippen maar ook in grootte en kleur. Al naar gelang van de soort eten ze planten, schimmels of… bladluizen. Onbegrijpelijk dat iemand het ooit in zijn hoofd haalde als biologische bestrijding van bladluizen het Aziatisch lieveheersbeestje in te voeren. Later bleek dat deze soort zich snel voortplant, ook ouder wordt (tot drie jaar) en zich bovendien tegoed doet aan de larven van onze inheemse lieveheersbeestjes en van andere insecten. Daardoor vormt deze invasieve soort een bedreiging: een paar soorten van onze 'eigen' lieveheersbeestjes zijn al uitgestorven, namelijk het twintig- en zevenvlek lieveheersbeestje; andere zijn bedreigd of kregen de status 'kwetsbaar'.

Wat wij kunnen doen? Natuurpunt zegt: bescherm hun habitat. Kies ecologische alternatieven voor pesticiden, zaai en plant streekeigen groen, laat de bodem in de winter bedekt met strooisel, holle stengels of dood hout. Dat ook andere diertjes een boontje hebben voor zo'n tuin ligt voor de hand….

Rita Plattau

Een rood kruisje bij het adres hierboven? Dan hebben we je lidgeld voor 2018 nog niet ontvangen.

466 Polkadot
467 Valleien beschermd als cultuurhistorisch landschap
468 Paddenstoelen en signatuurleer
469 Vakwerkbouw
470 Onze vijfde Werkwinkel in het Veltmanshuis
Nieuwe secretaris
471 Het Gulpproject: grensoverschrijdend waterbeheer
472 Beheerwerken in Altenbroek
Guillaume Valleye: oorlogsheld stierf 100 jaar geleden
473 Nieuw Taxibedrijf bij Voerens Amateur Toneel
Agenda

Voor € 15,- ben je een jaar lang lid!

Het Voerens Blaedsje is het kwartaalbericht van **Heem en Natuur Voeren**.

Secretariaat: Ferdinand Mertens, Veurs 65, 3790 Sint-Martens-Voeren http://www.heemennatuurvoeren.be
secr@heemennatuurvoeren.be IBAN: BE10 7353 5203 4004 BIC: KREDBEBB

Samenstelling en eindredactie: Rik Palmans, Sint-Pieterstraat 7, 3792 Sint-Pieters-Voeren, rik@heemennatuurvoeren.be

Aan dit Blaedsje werkten mee: Liselotte Bollen, Jos Buysen, Gabriël Erens, Julien Geelen, Rik Palmans, Rita Plattau, Jos Tuerlinckx, Jan Verheijden.

Afgiftekantoor 3790 Voeren, Erkenningsnummer P 303632
Verantwoordelijke uitgever: Rita Plattau, Ketten 13, 3798 's-Gravenvoeren

Valleien beschermd als cultuurhistorisch landschap

De Vlaamse regering heeft op 21 december 2017 twee beschermingsdossiers voorlopig goedgekeurd. Tot 3 maart 2018 liep er een openbaar onderzoek, waarin opmerkingen en bezwaren konden worden ingediend via het gemeentebestuur. Die worden nu allemaal verwerkt en vóór het einde van dit jaar moet dat leiden tot een definitief beschermingsbesluit.

Het gaat om twee valleien in de Voerstreek: **Altenbroek en de Voervallei** met omgeving (meer informatie over de precieze aflijning van het gebied en over wat er allemaal in te vinden is: https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/21187, en https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/305769) en de **Gulpvallei** met omgeving (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135384, respectievelijk https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/21188).

Het beschermde gebied omvat vooral de steile, naar het zuiden gekeerde hellingen van de valleien. De Voer en de Gulp stromen naar het westen, in de richting van de Maasvallei. Hun valleien zijn asymmetrisch: de naar het zuiden gekeerde helling is veel steiler dan de andere. Die laatste, die ook bedekt is met een vruchtbare leemlaag, is daardoor veel sterker in cultuur gebracht, met weilanden en akkers. Op de steile helling vind je boven op de helling een onvruchtbare laag silex (vuursteen); daar is meestal bos blijven staan. Lager, waar kalk vlak onder het oppervlak zit, zijn er van oudsher weilanden.

De bedoeling van het beschermingsbesluit is het waardevolle landschap, met zijn oude hellingbossen en het kleinschalige patroon van weilanden en andere landschapselementen, zo intact mogelijk te bewaren en door te geven aan een volgende generatie. Het is een landschap dat ontstond door het werk van vele generaties van vooral landbouwers in de vorige eeuwen. Maar de steeds grootschaliger wordende landbouw en de zich uitbreidende bebouwing vormen een bedreiging en daarom vindt de overheid dat bijkomende beschermingsmaatregelen zich opdringen. Burgemeester Huub Broers gaf op de infovergadering voor de bevolking (op 6 februari) ook aan dat de omzetting van weilanden in akkers hem zorgen baart; bij hevige regenval kan dat leiden tot bodemerosie en modderstromen in de lager gelegen woongebieden.

Op die infovergadering toonden de aanwezige landbouwers zich er vooral bezorgd om dat beperkende maatregelen een moderne bedrijfsvoering in de weg kunnen staan en dus tot inkomensverlies leiden – zonder dat daar een compensatie tegenover staat. Er was ook een discussie over wat 'historisch permanente graslanden' – een van de basiscomponenten van het beschermde landschap – nu eigenlijk zijn. De onderzoekers die de informatie verzamelden voor het besluit gingen vooral uit van historische kaarten, maar andere definities leggen meer de nadruk op de vegetatie die we vinden in die graslanden.

Ooit waren die hellinggraslanden gekenmerkt door een bijzonder grote soortenrijkdom, maar daar schiet tegenwoordig op de meeste plaatsen nog maar weinig van over. Alleen als een grasland specifiek in functie van die soortenrijkdom wordt beheerd, zoals in de als natuurreservaat beschermde gebieden, lukt het om de biodiversiteit te behouden of te verhogen. Maar op de productieweilanden wordt overvloedig kunst- en stalmest gebracht en dat is funest voor de meeste zeldzame planten die er zouden kunnen groeien. Agrarisch goede graslanden zijn botanisch waardeloos – en omgekeerd.

Rik Palmans

Paddenstoelen en signatuurleer

De bakermat van de signatuurleer is terug te vinden in de geneeskunde van de Oudheid, en wordt al sinds eeuwen toegepast in China. Wat leert ons deze signatuurleer? Kort samengevat komt het hierop neer: uiterlijke kenmerken van planten, die overeenkomsten vertonen met menselijke lichaamsdelen, geven hierdoor aanwijzingen waarvoor ze gebruikt kunnen worden. De Schepper zou deze overeenkomsten dan ook met opzet aangebracht hebben in de natuur.

Vele plantennamen verwijzen ook expliciet naar de toepassing ervan. Denken we maar even aan het longkruid. De longvormige bladeren, met witte vlekken, doen denken aan opgehoest slijm, terwijl de roze en blauwe bloemetjes dan weer verwijzen naar zuurstofrijk en zuurstofarm bloed. Recent wetenschappelijk onderzoek toont echter aan dat longkruid nagenoeg onwerkzaam is tegen longkwalen. Ook bij vrouwenmantel kan men wetenschappelijk geen medische werking aantonen, alhoewel de signatuurleer deze plant de hemel in prijst tegen allerlei vrouwenkwalen. Critici beweren dat al deze verbanden op louter toeval berusten, en dat deze schijnbare overeenkomsten geen aanwijzing betekenen voor welke medicinale werking dan ook.

Vanzelfsprekend vindt de signatuurleer ook zijn toepassing in de wereld van de paddenstoelen. De gelijkenis van de grote stinkzwam, *Phallus impudicus*, met een bepaald mannelijk lichaamsdeel behoeft zeker geen verdere uitleg. Heksen gebruikten vroeger reeds dit phallus-symbool om zich te bevruchten met het zaad van de duivel. Aldus verwekte nakomelingen kom je nog regelmatig tegen in de samenleving… ga maar eens na in je naaste omgeving!?

Gedroogde stinkzwammen en duivelseieren, jonge stinkzwammen, werden ook gemengd onder veevoeders. Dit deed de boer als hij merkte dat zijn vee niet bronstig genoeg was. Wie weet, misschien ook wel een afdoend vervangmiddel voor de toch veel te dure Viagra-pillen.

Dit gebruik in veevoeders werd ook uitgebreid naar de aardappelbovist, *Scleroderma citrinum*. Zijn ronde vorm verwijst immers naar de teelbal. De laatste jaren zijn deze bovisten massaal aanwezig in onze bossen. Vandaar misschien de ongebreidelde opmars van het everzwijn in onze contreien… De peperdure truffel, traditioneel bekend als het afrodisiacum bij uitstek, heeft zijn seksueel opwekkende krachten natuurlijk ook te danken aan zijn ronde, teelbalachtige vorm.

Foto: Sandra de Haan (De Parel van Brabant)

Iets totaal anders is dan weer het judasoor, *Hirneola auricula-judae*, op onze vlier. Als je een judasoor goed bekijkt is de gelijkenis met het menselijk oor wel frappant. Dus voor alle oorkwalen en -ontstekingen, leg kompressen met judasoor op het pijnlijke lichaamsdeel.

Maar let wel op, spreek nooit of te nimmer kwaad van iemand in de nabijheid van een vlier met judasoor, want de duivel luistert daar mee. Je straf zal je niet ontlopen.

Aanleunend bij de signatuurleer ook nog het volgende: de zeer gevaarlijke groene knolamaniet, *Amanita phalloides*, zal zijn dodelijk werk niet kunnen verrichten als je samen met de paddenstoel een rauwe konijnenmaag verorbert. Er werden immers vraatsporen van het konijn op deze zwam gevonden, wat er op zou wijzen dat konijnen resistent zouden zijn tegen het gif van deze dodelijke zwam. Bij Peter Rabbit zouden dus antistoffen in de maag aanwezig zijn. Mocht je deze theorie eens willen uittesten, zal ik bij mijn volgend cursiefje spijtig genoeg een lezer minder tellen.

Jos Tuerlinckx

Vakwerkbouw

Op 14 februari volgde ik in Riemst een lezing van Coen Eggen over vakwerkbouw in beide Limburgen. Enkele losse wetenswaardigheden die ik voor jullie noteerde:

Houtskeletgebouwen, zeker op het platteland, waren vroeger roerend goed. Dit betekent dat als de pacht afgelopen was of bij onenigheid met de huurbaas, huis en schuur zorgvuldig afgebroken werden, op de kar geladen en naar een nieuwe locatie vervoerd. Aldaar werd het huis als bouwpakket, zoals de volksmond zegt, opnieuw 'opgetrokken'. Op het platteland werden de spanten of gebinten op de grond met pen- en- gatverbindingen ineen gepuzzeld volgens de merktekens op de balken. Met hulp van sterke mannen en buren werden de twee spanten staande getrokken en met gebinteplaten aaneen gekoppeld. De schuine balken, de schoren, zorgden dat de bouw haaks bleef. De volwaardige standaardwoning had één beuk (zo breed als de ankerbalk = de hoogte van de boom!) en drie traveeën tussen de vier gebinten of spanten. De voordeur en de lichtgevende vensters stonden aan de zonnige zuidkant. Aan de koude noordzijde, *der bièskaant*, hielden ze het zo dicht mogelijk en planden ze de koele ruimten.

Onze streken en zeker de dorpen en steden langs de Maas zijn bijzonder rijk aan kenmerkende houtvakwerkbouwen. De datering van de huizen gebeurt vaak dendrochronologisch. Het hout van de gekapte bomen (meestal eiken in onze streek) werd binnen de twee jaar verwerkt. In de armere streken, zoals de Limburgse Kempen, werd 'armer' en minder hout gebruikt. Het zeer gewaardeerde Waalse hout is compacter doordat het trager is gegroeid, wat te zien is aan de dunnere jaarringen.

In onze streken werd de stijlvoetplaat, de onderste horizontale balk waarop de rest van het gebouw komt, gelegd op een fundamentmuurtje van silexstenen of maaskeien. Hierdoor komt het hout niet in contact met grondvocht.

Het vlechtwerk tussen de horizontale regels en de verticale kolommen en stijlen bestaat uit volronde of gekloofde vlechtstokken van olmen of essen waartussen de wilgentenen of hazelaarswissen gevlochten worden.

Het mengsel dat eerst van binnenuit ertegen 'geklaend' of gesmeten wordt, bestaat uit stroleem (80% gekapt stro en 20% leem), een beetje kalk als bindmiddel, water voor voldoende kneedbaarheid en een scheut koeienurine. De ureum vertraagt de droging zodat er, net zoals in beton, geen barsten ontstaan en zorgt tevens voor een beschermend waterbestendig strijklaagje. Het stro is wapening en zorgt voor gelijke verdeling van de spanningen bij het drogen. De stroholtes zorgen voor isolerende luchtkamertjes. De fijne afwerking van woongedeelten bestaat uit een nat strijklaagje van fijne gezeefde leem met kort gehakt paardenhaar of hooi en een beetje kalk.

In toponiemen komen we vaak leemkuilen of *leemkoele* tegen waar de leem geschept werd (later ook voor het bakken van stenen) – bijvoorbeeld in Sint-Pieters-Voeren *i g'n leemkoel* en in 's-Gravenvoeren *op genne leemwieëg*.

Uit de geschiedenis leren we dat er ernstige stedenbranden voorkwamen in Hasselt (1654), Tongeren (1677), Maaseik (1650 en 1684), Meerssen (1713), Maastricht (1612 en 1650), Aken (1656), Roermond (1665). In de vurige stede Luik brandde het om de haverklap. Desastreuze branden waren meestal te wijten aan brandende strodaken die van binnenuit de brand verhevigden. Houten kolonnen en balken zijn behoorlijk vuurresistent en werden vaak gerecycleerd bij de herbouw. Ten gevolge van branden werden ordonnanties uitgebracht waarbij de daken van brouwerijen, smidsen en bakhuizen gedekt moesten zijn met pannen. De bakhuisjes op het platteland staan, volgens de toen geldende wetgeving, zestig voet verwijderd van woon-stalgebouwen. Volgens de overlevering zouden deze stedenbranden de aanleiding zijn van de 'verplichte' verstening. Dat is maar de kleine waarheid. De hoofdreden was gebrek aan hout, door de kaalkap van de bossen.

De opvulling van de vakken met bakstenen is geen goed idee. Bakstenen zijn waterslurpers en dat kan hout niet lijden. Bovendien zijn de regels niet bestand tegen dat extra gewicht en gaan doorzakken. De uitzettingcoëfficient (koud-warm) van hout en steen is zeer verschillend zodat alles snel mankementig en wiggelend wankel komt te zitten.

Voor wie er zich verder in wil verdiepen kan ik de 263 pagina's tellende en rijk geïllustreerde publicatie van Coen Eggen, *Vakwerkbouw; 600 jaar bouwen met hout en leem in Zuid-Limburg en omstreken*, warm aanbevelen.

Julien Geelen

Onze vijfde Werkwinkel in het Veltmanshuis

Op 31 januari 2018 hielden we onze vijfde WerkWinkel in het Veltmanshuis te Sint-Martens-Voeren. 14 deelnemers waren aanwezig, precies het gemiddelde. Na een hartelijke verwelkoming door WerkWinkelvoorzitter Fridy Maurer gingen we meteen van start met ingezonden vragen. Zo is er een inventarisatie gewenst van de vrijstaande bakhuisjes in onze streek. We hebben nu een lijstje van 13 stuks. En waar wordt er nog daadwerkelijk vlaai gebakken in zo'n bakoven? Er zijn echter ook dergelijke inpandige bakovens. Wie kent er? En wie heeft interesse om interviews af te nemen met Voerenaars op leeftijd? Er werden personen genoemd van wie men dacht dat die veel wisten over de streek, en dat is mooi. Maar het interview zou moeten gaan over de persoon zelf en zijn of haar leven en wat ze allemaal hebben meegemaakt. Er wordt aangeboden deze interviews te filmen en te monteren met beelden waarover gesproken wordt, zodat het geheel ook aantrekkelijk is om te tonen en te bekijken.

Pastoor Hendriks zei ooit dat toerisme voor de streek belangrijk zou kunnen zijn, zodat de mensen in Voeren zouden leren ook vreemde mensen te accepteren. We hebben gesproken over de opkomst en pioniers van het toerisme: Eugène Walpot, Jeng Bergenhuizen, Jeuve Dodemont, Gilla Theunissen – en de zwembaden bij San Martino (nu de Cantarel – foto hiernaast uit 1989) en Slootmaekers (camping Bergzicht in Teuven).

Er wordt een tentoonstelling over speelgoed voorbereid. De vraag is of er nog mensen zijn die ouderwets speelgoed hebben liggen en ter beschikking willen stellen in mei-juni. Die mogen dat melden bij Erwin Pasmans in de bibliotheek (erwin.pasmans@devoor.be).

We spraken over de Voerense Dieksjonnaer (www.heemennatuurvoeren.be) en enkele woorden daaruit, zoals de *kroedwösj*. Er werd gesproken over veterinaire remedies bij een opgelopen kalf. Er werd een koord ronde de buik gebonden. Als dan later de veearts kwam was het dikwijls te laat en zei hij dat ze beter een gat in de buik hadden kunnen maken, zodat het gas weg kom. Hij zou het gat wel later hechten.

En verontrustende berichten over jagers die 's avonds en 's nachts schieten. Maar ook in of vlakbij het speelbos bij de Schoppemerhei. Klachten hierover bij de boswachter haalden niks uit. Een gevaarlijke situatie. Dat werd eerst betwijfeld en de kans dat er iemand geraakt zou worden zou verwaarloosbaar zijn. Dat werd dan weer bestreden door iemand van wie de moeder inderdaad geraakt werd door een verdwaalde kogel, wel ervan herstelde, maar toch nooit meer de oude werd en drie jaar later dood was.

Er werd uitgelegd wanneer en waarom juist dan Pasen valt. Iemand heeft veel info en kadastertekeningen van Teuven en Nurop. Als iemand daar juist iets mee kan doen mogen die geleend worden. Een ander wijst op de veelheid aan waterputten en -pompen in weilanden die stilaan aan het verdwijnen zijn. Net als de essenhaag bij de brandweer waar nu hard gewerkt wordt: loopt die geen gevaar? En het toponiem Mostert (Teuven) zou komen van vochtig gebied, brongebied (most is verwant aan mist, mest, moist), de uitgang -ert zou duiden op de vijf wegen die er uitkomen.

De zesde Werkwinkel heeft inmiddels ook plaatsgevonden, maar die viel in het water, of beter gezegd in de sneeuw – wat ook water is. De enkele moedigen die toch het barslechte weer durfden trotseren hielden het bij een gezellige babbel.

Jos Buysen

Nieuwe secretaris

Heem en Natuur Voeren heeft een nieuwe secretaris: Ferdinand Mertens. Zijn professionele carrière bracht hem tot de top van de Nederlandse Onderwijsinspectie, en daarom woont hij nog altijd in Den Haag. Maar jaren geleden kocht hij een van de fraaie oude boerderijen in Veurs. Een groot deel van het jaar brengt hij daar door en hij voelt er zich al helemaal thuis.

Zijn familie is trouwens van de streek: vader uit Gulpen, moeder van Schilberg, en daarna gaan wonen in Wahlwiller. Je kunt hem dus gewoon in het dialect aanspreken.

We zijn heel blij dat hij onze bestuursploeg komt aanvullen. Er is daar overigens nog best plaats vrij voor wie wil helpen meedenken en -doen om de werking van Heem en Natuur Voeren verder uit te bouwen.

Het Gulpproject: grensoverschrijdend waterbeheer

Op 29 juli 2012 trad in Slenaken de Gulp buiten zijn oevers en dat veroorzaakte flink wat schade. Enkele hotels liepen onder water en auto's werden door het water meegesleurd. Om dergelijk onheil in de toekomst te voorkomen begon het gemeentebestuur met het maken van plannen voor een dam dwars door de vallei van de Gulp. Ze zou vier meter hoog worden en dus het landschap ingrijpend veranderen. Natuurliefhebbers in en buiten Slenaken zagen dat niet meteen zitten en lieten hun stem horen. Maar ze zochten ook naar alternatieven samen met de Stichting ARK, een in 1989 opgerichte Nederlandse particuliere natuurorganisatie die onderzoek verricht en initiatieven neemt voor natuurbescherming en natuurbeheer. Die werkte in 2016 een plan uit dat niet met één grootschalige ingreep maar met tal van kleine maatregelen in heel het stroomgebied van de Gulp dezelfde bescherming van Slenaken wil bereiken.

ARK diende, samen met Staatsbosbeheer, het project in bij de Nationale Postcode Loterij (NPL). Die besteedt jaarlijks enkele honderden miljoenen aan projecten die onder de noemer 'een rechtvaardige en groene wereld' vallen. De meeste daarvan situeren zich in Nederland, maar vaak kijken ze ook over de grenzen. Dat is ook hier het geval; een groot gedeelte van het stroomgebied van de Gulp situeert zich namelijk in België: in de Voerense deelgemeenten Teuven en Remersdaal en in het buurdorp Hombourg. Het Gulpproject krijgt twee miljoen euro van de Loterij, waarvan minstens 700.000 voor het Belgische deel. Het loopt over vier jaar en ARK werkt ervoor samen met Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren.

Met het geld wil ARK vooral percelen aankopen waar bij een sterke stijging van het waterpeil van de Gulp het overtollige water kan worden opgevangen. Ook maatregelen die zorgen voor een vertraagde afvoer van water naar het riviertje willen ze ondersteunen. Je kunt dan bijvoorbeeld denken aan het aanleggen van struwelen aan de onderzijde van weilanden en akkers. De omzetting van weilanden in akkers is overigens een belangrijke oorzaak van het toenemende overstromingsgevaar. Bij zware regenval slaat de bodem van een akker immers onmiddellijk dicht en neemt geen water meer op.

Het creëren van kleine bekkens in percelen vlak bij het water is niet alleen goed voor de waterbeheersing maar komt ook de natuur ten goede. Ze vormen immers een habitat voor diverse soorten planten, amfibieën en insecten die het overal in ons cultuurlandschap moeilijk beginnen te krijgen.

ARK is nu dus actief op zoek naar percelen die daarvoor in aanmerking komen. Ze hopen dat ze voldoende eigenaars van dergelijke stukken grond, die voor de landbouw toch vaak niet echt interessant zijn, kunnen overtuigen om te verkopen en de terreinen te laten omvormen tot bekkens voor waterberging. Daar vaart niet alleen Slenaken wel bij, maar ook het landschap en de natuur in Voeren. Afhankelijk van hoeveel er op die manier aan waterberging kan worden gerealiseerd, zal op het einde worden bekeken of er überhaupt nog een (veel kleinere dan oorspronkelijk voorziene) dam in Slenaken nodig is.

Rik Palmans

Wil je het hele verhaal uit de eerste hand horen en eventueel bijkomende uitleg vragen? Kom dan op 25 april naar onze jaarvergadering. Hettie Meertens van ARK zal er dan ook zijn om het project te presenteren.

De Gulp in de buurt van Nurop (foto Jan Verheijden):

Beheerwerken in Altenbroek

In natuurreservaat Altenbroek heeft de beheerploeg weer heel wat werk verzet: het raster voor de begrazingsblokken werd gecontroleerd, oude hagen een stuk ingekort, struwelen langs het vorig jaar aangekochte bos (bij Kattenroth) en langs de Voer (tussen Meulenberg en de Ketten) – waar Natuurpunt ook enkele hectaren heeft kunnen aankopen – gekapt en bijna alle poelen werden met hout omheind (het bleek namelijk dat palen met prikkeldraad de koeien niet tegenhouden om bij het water te geraken). Medewerkers van de Boomgaardenstichting zorgden voor snoei- en ander onderhoudswerk in de boomgaarden van Altenbroek.

Een gespecialiseerd bedrijf kwam de populieren langs de Molenweg (die indertijd van Noorbeek naar de watermolen in de Meulenberg liep) kappen. Ze waren bijna allemaal ziek of al helemaal dood en bij hevige wind konden vallende takken een bedreiging vormen voor wandelaars. Het is spijtig dat ze moesten verdwijnen want de rij populieren, hoog op de helling en vol met maretakken, vormden een opvallend landschapselement.

Gabriël Erens

Guillaume Valleye: oorlogsheld stierf honderd jaar geleden

Onlangs kreeg ik een mailtje van Marcel-Marie Vincent uit Herstal. Hij had ontdekt dat honderd jaar geleden een bijzonder man uit Villers l'Evêque (nu een deelgemeente van Awans) in 's-Gravenvoeren de dood had gevonden.

Guillaume Valleye hielp van kort na het begin van de oorlog als 'passeur' honderden jongemannen de grens met Nederland over. In maart 1915 werd hij gearresteerd en overgebracht naar een kamp in Duitsland. Na herhaalde ontsnappingspogingen wist hij Nederland te bereiken. In Maastricht werd hij gerecruteerd door de Franse inlichtingendienst. Onder een valse naam keerde hij naar België terug en zette daar een spionagenetwerk op. Hij werd opnieuw gearresteerd, maar slaagde er nogmaals in te ontsnappen. Op 8 april 1918 werd hij aan de draad geëlektrocuteerd en in 's-Gravenvoeren begraven.

Ik moest dhr. Vincent helaas meedelen dat zijn graf niet meer bestaat. Toen het kerkhof nog vlak bij de kerk lag is er een kruis geplaatst op het graf van dertien personen die aan de draad het leven hadden verloren: een Fransman (van wie het lichaam in 1921 terug naar Frankrijk werd gebracht), zeven Belgen en vijf Russen. In de jaren '30 werden hun stoffelijke resten overgebracht naar de nieuwe (huidige) begraafplaats. Volgens wat Elza Vandenabeele zich herinnert uit de verhalen van oude Voerenaars kwamen ze daar terecht in de hoek links bovenaan. Maar een verwijzing naar de oorlogsslachtoffers is daar niet meer te vinden. Dhr. Vincent drukte de hoop uit dat dat wel zou gebeuren en nam zelfs contact op met het gemeentebestuur van Awans om daar het initiatief voor te nemen. Hij hoopt ook dat de gemeente ooit een straat naar Valleye zal vernoemen.

Of misschien wil Voeren wel in het vermelde hoekje van de begraafplaats op de een of andere manier iets doen om de oorlogsslachtoffers te gedenken? Dat zou bijvoorbeeld kunnen door in te pikken op het initiatief van de Nederlandse stichting Verhalis. Die wil het tracé dat de 'dodendraad' indertijd volgde markeren met witte crocussen (die verwijzen naar de porseleinen isolatoren waarop de draad was bevestigd). Crocussen langs het hele tracé is wellicht wat te hoog gegrepen, maar ze planten op enkele markante plekken is misschien wel haalbaar.

Rik Palmans

Foto: archief Guido Sweron

Nieuw Taxibedrijf bij Voerens Amateur Toneel

De repetities van Taxi Taxi zitten op schema en lopen als een trein, of zeg maar… 'een taxi'. Deze hilarische klucht bezorgt de spelers op elke repetitie weer de nodige porties schaterlachen. Hoofdpersonage John, een blijkbaar doodgewone taxichauffeur maar vooral een uitgekiende schuinsmarcheerder, begint wat moeite te krijgen met zijn strak schema; een dom voorval veroorzaakt een kleine hersenschudding waardoor John heel even de draad kwijt geraakt. Hij geeft in het ziekenhuis een andere woonplaats op dan aan de politie… en het hek is van de dam! Wacht Marleen nu in Moelingen op hem of moest hij nu bij Vera in Teuven zijn? Hoe meer John zijn best doet om dit dubbelleven verborgen te houden door een 'leugentje om bestwil', hoe groter de misverstanden… én de volgende leugen om dit weer proberen goed te praten. Buurman Stan wordt hierin meegesleurd maar hij is zeker ook niet verlegen om de volgende kwakkel te verzinnen. De dolkomische situaties blijven elkaar opvolgen, het is een hele avond genieten !

Deze hitkomedie van Ray Cooney speelde maar liefst negen jaar lang op West End in Londen en is nog steeds niks van zijn spontane komediekracht verloren, zeker niet in Teuven. In een regie van Hugo Weerens speelt het VAT deze dijenkletser van formaat vier avonden in het Dorpshuis in Teuven: op 6, 7, 13 en 14 april a.s. De voorverkoop in gestart en alle info hierover is te vinden op www.vat89.be of op Facebook.

Lenteschoonmaak aan de Schans

'Vele handen maken licht werk.' Met 42 waren ze, die handen, en onder een stralende zon hebben ze op zondagnamiddag 25 maart heel wat afval opgeraapt. Aan de monding van de Berwijn in de Maas, in Moelingen, wordt al jarenlang veel afval achtergelaten. Ook het hoogwater neemt heel wat afval mee, dat dan blijft hangen in de takken en struiken wanneer het water terug zakt. We vonden veel plastic zakken, al dan niet rond takken gewikkeld, talloze blikjes, vislijnen, vochtige doekjes, en ook: een krukje, een barbecue stel, een badeendje, auto onderdelen, luiers, maandverband en condooms... Je kan het zo gek niet bedenken, of je vindt het aan de oevers van de Maas.

'Bedankt!' riep één van de vrijwilligers toen ze vertrok. Dat is pas echt de omgekeerde wereld! Natuurpunt Voeren wil alle vrijwillige werkkrachten hartelijk bedanken voor hun enthousiaste inzet! En hoewel het ontmoedigend kan zijn om te zien hoeveel afval we niét hebben kunnen opruimen, zijn we trots op het resultaat dat we bereikt hebben: bijna 20 overvolle vuilzakken!

Liselotte Bollen

Agenda

- **zondag 22 april 2018**, om 14:00 uur: dorpswandeling in Sint-Martens-Voeren met als thema de meer en minder recente veranderingen in het dorp, met Elza Vandenabeele als gids. Afspraak op de parking van het Veltmanshuis.
- **woensdag 25 april 2018**, om 20:00 uur**,** in het Veltmanshuis (Kwinten 3a, Sint-Martens-Voeren): algemene jaarvergadering.
  Naast de 'officiële' agenda (kort jaarverslag, financiële toestand) is er ook ruimte voor de inbreng van de leden: wat vinden jullie van de voorbije activiteiten en publicaties; welke zijn de wensen voor de toekomst? Om het nog interessanter te maken (ook voor niet-leden die graag eens met onze vereniging zouden kennismaken) willen we een film tonen die Jan Verheijden uit Teuven heeft gemaakt over de Gulpvallei, van bron tot monding. Daarbij aansluitend vertelt Hettie Meertens van de Stichting ARK over het Gulpproject in Slenaken, maar dat zich ook tot Voeren (Teuven en Remersdaal) uitstrekt. (Meer informatie over dit project vind je op pagina 471.)
- **maandag 14 mei 2018**, om 19:00 uur: avondwandeling in Remersdaal.
  Eerst brengen we een bezoekje aan slakkenkwekerij Sint-Heribertus, bij onze leden Jacques de Bock en Els Zijlstra. Daarna een korte dorpswandeling met speciale aandacht voor de oudere gebouwen en boerderijen. Afspraak alleszins aan de kerk van Remersdaal.
- **zaterdag 23 juni 2018**, om 14:00 uur: bezoek aan de Amerikaanse begraafplaats van Henri-Chapelle.
  We maken een wandeling langs diverse graven. Elk van de namen vertelt zijn eigen verhaal. Verteller van dienst is Rik Palmans. Afspraak op de parking van de begraafplaats.